במאי קא מיפלגי תנא קמא סבר תלתא קראי כתיבי חד לגופיה דניבעי פתח אהל מועד וחד להכשיר צדדין וחד לפסול צידי צדדין וצפון לא איצטריך קרא ור' אליעזר סבר חד לגופיה דניבעי פתח אהל מועד וחד להכשיר צפון וחד להכשיר צדדין וצידי צדדין לא איצטריך קרא מאי שנא הכא דכתיב פתח אהל מועד ומאי שנא התם דכתיב לפני אהל מועד קמ"ל (א) כדרב יהודה אמר שמואל [ב] דאמר רב יהודה אמר שמואל [א] שלמים ששחטן קודם שיפתחו דלתות ההיכל פסולין שנאמר [1] ושחטו פתח אהל מועד בזמן שהוא פתוח ולא בזמן שהוא נעול איתמר נמי אמר מר עוקבא בר חמא אמר רבי יוסי ברבי חנינא שלמים ששחטן קודם שיפתחו דלתות ההיכל פסולין שנאמר ושחטו פתח אהל מועד בזמן שפתח ההיכל פתוח ולא בזמן שהוא נעול במערבא מתני הכי אמר רב יעקב בר אחא אמר רב אשי שלמים ששחטן קודם שיפתחו דלתות ההיכל פסולים ב] [ג] ובמשכן קודם שיעמידו לוים את המשכן ולאחר שיפרקו לוים את המשכן פסולים פשיטא [ד] מוגף כנעול דמי וילון מאי א"ר זירא [ה] הוא עצמו אין נעשה אלא כפתח ג] פתוח גובהה מאי ת"ש דתניא [ו] ר' יוסי בר' יהודה אומר שני פשפשין היו בבית החליפות וגובהן שמנה כדי להכשיר את העזרה כולה לאכילת קדשי קדשים ולשחיטת קדשים קלים מאי לאו דאיכא קמייהו שמונה לא דגבהו נינהו שמונה מיתיבי [ז] כל השערים שהיו שם גובהן עשרים אמה ורוחבן עשר אמה פשפשין שאני והאיכא צדדין ד] דמעייל להו בקרן זוית אחורי בית הכפורת מאי תא שמע דאמר רמי בר רב יהודה אמר רב לול קטן היה אחורי בית הכפורת גבוה ה] שמונה אמות כדי להכשיר את ו] העזרה לאכילת קדשי קדשים ולשחיטת קדשים קלים ז] והיינו דכתי' [2] שנים לפרבר [ח] מאי לפרבר אמר רבה בר רב שילא כמאן דאמר כלפי ח] בר [ט] א"ר יהודה אמר שמואל אין חייבין משום טומאה אלא על

במאי קמיפלגי. מאי קמרבי ת"ק בחד מהנך קראי דמייתי לצפון מק"ו דלתנא רבי אליעזר למימר לא תרבייה מיניה דקרא לצפון איצטריך: **דניבעי פתח אהל מועד.** כלומר' לקמן שאם אין שם פתח [כגון] קודם שיפתחו הדלתות וקודם שיעמידו הלוים את המשכן ולאחר שפירקוהו לא היה שוחט: **וחד להכשיר לדדין.** כל רוחב העזרה דלא תימא כנגד הפתח דוקא להכי הדר כתב לפני ולא כתיב פתח וכל האויר בכלל לפני דלא כתיב כנגד: **וחד לפסול לידי לדדין.** כגון לשכות ואפילו תוכן קדש פסולות לשחיטה כדלקמן י) דלא תימא מדפתח לאו דוקא לפני נמי לאו דוקא אלא שיהא אהל ט] נטוי להכי הדר כתיב לפני למימרא דדוקא הוא ולא לשכות: **לצפון** י] **לא איצטריך קרא.** דמק"ו קאתי: **וחד להכשיר לצפון.** דק"ו מעוטי ממעיט ליה לאידך גיסא וק"ו דרבנן לא דריש דאיכא למימר להאי יא] קבע לצפון ולהאי שאר רוחות דמאי קדושתיה דלצפון מדרום אלא דקביעת מקום בעלמא הוא: **ולידי לדדין.** לפסול לא איצטריך קרא (א) אחרינא: **לפני.** כתיב בקרא קמא: **בזמן שהוא פתוח.** לשון פתח אינו אלא החלל והפותח והנועל קרוי דלת: **מוגף.** סגור ולא נעול כמו הגפת דלתות (ערכין דף יא:): **וילון.** פרוס יב] כנגד הפתח מי הוי כנעול או לא: **הוא עצמו.** וילון עצמו אינו חשוב אלא כפתח פתוח ח) דלצניעותא בעלמא עביד: **גובהה.** כגון תל או עץ מוטל כנגד הפתח מפסיק בין פתח לשחיטה [והפתח פתוח מאי]: **שני פשפשין היו בבית החליפות.** (עודף) שהאולם עודף על רוחב ההיכל לצפון ולדרום ט"ו אמה לכל צד ואורכו יג] למזרח מן המערב אינו אלא י"א אמות ובכותל המערבי יד] של אותו עודף היו חלונות לגנוז סכינין מבחוץ ולכן קרוי החלל כנגדו עד כותל מערבי של העזרה בית החליפות ובאותן שני כתלים היו שני פתחים קטנים והכי נמי תניא לה בתוספתא ט) בהדיא ר' יוסי בר' יהודה אומר שני פשפשין היו בבית החליפות ופתוחין למערב. וקסבר אולם נמי קרוי אהל מועד: **להכשיר את כל העזרה.** את כל שאר העזרה שאינו בכלל לפני אהל מועד על ידי פתח ראשון והוו לידי לדדין כגון מכנגד (זויות) כותל האולם ולמערב בצפון ובדרום לבית טו] החליפות ובית החליפות עצמו ואלו שני פשפשין מכשירין כל בית החליפות לארכו ולרחבו דקרינן טז] מהפתח לפני. ולקמן פריך הא איכא לדדין: **לאכילת קדשי קדשים.** קס"ד הפתח דלאכילה נמי בעיא יז] פנים ולקמן [נו.] אמרינן סמי מכאן אכילה: ה"ג יח] **מאי לאו דאיכא קמייהו גובהה שמנה.** שהיה כנגדן תל גבוה שמנה וש"מ גובהה לא פסיל: **לא דגביהי אינהו שמנה.** גובהן של פתחים ח' אמות: **פשפשין שאני.** שהן פתחים קטנים ואין משמשין כניסה ויציאה אלא לאכשורי יט] בשמא בעלמא: **והא איכא לדדין.** היינו אויר שבין כותל אולם לכותל העזרה לדרום ולצפון דהוו להו אחורי אותם פתחים ולא הוו לפני כ]: **דפתח להו בקרן זוית.** של אולם מקלת הפתח פונה לצפון ומקלתו למערב וכן בדרום: **אחורי בית הכפרת.** י) אמת עשרה אמה היה אויר כא] עד חומת העזרה למערב כזה: **מאי.** במאי מתכשר לשחיטה דקאמר כל העזרה כשרה: **לול.** כמין חלון פתוח מן הפתח שאחורי בית הכפרת לאויר העזרה כב]: **והיינו דכתיב שנים לפר בר.** (בספר עזרא) (ד"ה א כו) משתעי במספר השוערים שהעמידו במקדש לכל הפתחין וקאמר שני שוערים העמידו לבר כג] והיינו לאותו לול: **כמאן דאמר כלפי לבר** גרסינן. כלפי חוץ אחורי כל כותלי ההיכל וקדשי כד] קדשים: **אין חייבין משום טומאה.** הנכנס טמא להר הבית אינו חייב אלא אם כן נכנס לתוך היקף חלל העזרה והוא

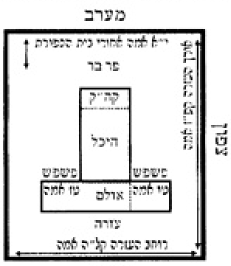

היה

שלמים ששחטן קודם פתיחת ההיכל. מפורש בפ"ק דעירובין (דף ב.) ובפ' התכלת (מנחות דף מט:): **הוא עצמו אין נעשה אלא כפתח** כה] **פתוח.** שהוילון משמשת כו] עשוי לצניעות בעלמא שלא יסתכלו בהיכל בשעת שחיטה דאי משום לאחר שחיטה הרי יכולין לסגור הדלתות:

גובהה מאי. תימה אי גובהה חשיב הפסק א"כ כנגד המזבח יפסל שמפסיק כז] ואין לומר משום דרואה פתח מלמעלה למזבח דהא סלקא דעתך השתא דגובהה שמנה מפסיק דליכא למימר משום דגובהה שמנה היה סותם כל הפתח דהא סבור שהיה הפתח גובה עשרים אמה כדפריך בסמוך וצ"ע דביומא פ"ק (דף טז:) כח] גבי כהן השורף פרה שהיה כותל מזרחי נמוך שיוכל לראות פתח אהל מועד וקאמר התם דדרך פלגא אמתא עילאה היה יכול לראות ושמא היינו דוקא הואה שהיתה מעומד אבל שחיטה היתה כט] מיושב ואכתי תיקשי מכנגד המזבח אמאי כשר לשחוט כדאמר כל העזרה כולה כשרה לשחיטה: **שני פשפשין היו בבית החליפות.** במסכת מדות [דף לו.] ל] דאולם עודף עליו חמש עשרה אמה מן הצפון וחמש עשרה אמה מן הדרום והוא היה נקרא בית החליפות והיו לו שני פשפשין להכשיר את כל העזרה דאותו אויר עד כותל מערבי קרוי עזרה ולא כמו שפי' בקונטרס שהכל קרוי בית החליפות עד כותל מערבי ובפרק הניזקין (גיטין נד:) גבי כהן גדול ביוה"כ דקאמר דמוליה בפשפש ופירש בקונטרס דשני לא] פשפשין היו באותם החליפות ותימה גדול פירושו דדרך פשפשין לא היה יכול לראות כלל לב] ופי' רבינו ריב"א דמוזי' דרך פשפש שיעשו פשפשין לראות אם פיגל ואם לאו וגם זה קשה דלעיל פרק כל הפסולין (דף לג.) פריך וניעביד פשפש לג] הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל ומפרש ה"ר יעקב מאורליינ"ש דהאי פשפש היינו דרך הלול שאחורי בית הכפרת שילאה משם דרך לד] בית קדש הקדשים ובהיכל יכול לראות דרך פתח הגדול לאולם: **שנים לפר** לה]. גבי שומרין מייתי להאי קרא בפ"ק דתמיד (דף כו.). תימה לי אחורי הכפרת היאך יכול לשחוט הא אינו יכול לראות שם פתח אהל מועד דרך חלון לו] דלפר בר דהא איכא שני פרכות בין היכל ובין קדשי הקדשים ובפרכת לא היה שום פתח אלא אמת פרופה מן הדרום ואמת מן הצפון ויש לומר דהלול קרי פתח ורואה בו קדשי קדשים דלא גרע מאהל מועד כמו אחורי בית החליפות שהיו פשפשין וקרוין פתח וע"י כן כשר לשחוט עד כותל מערבי לפי שרואה בהן האולם שקרוי אהל מועד למאן דאמר [ל] קדושת היכל ואולם חדא מילתא לז] ולא נ"ל דבשלמא שני פשפשין דבית החליפות הוו שני פתחים קטנים ומשמשין כניסה ויציאה ומיקרו פתח אבל לח] לפר בר חלון קטן ולא פתח מקרי ובסוף התערובות (לקמן פב:) קרי ליה דרך משופש ולא מיקרי ביאה דרך שם ואי הוה נקב בפתחו של היכל לא היה יכול לשחוט אם היה הפתח נעול על סמך אותו נקב קטן. ברו"ך:

עין משפט
נר מצוה

נח א ב ג מיי' פרק ה מהלכות מעה"ק הלכה ה:
נט ד מיי' פ"ה מהלכות בית הבחירה הלכה ה:

◆

מוסף רש"י

שלמים ששחטן. שחיטת קודם פתיחת דלתות היכל פסולין (עירובין ב.). **בבית החליפות.** שהיו כהן כ"ד חלונות אחת לכל משמר, ששם גונזים סכינים של קודש, ומכן קרוי חליף בלשון ערבי (יומא לו.) **שני פשפשין.** פשפש פתח קטן שהיה בבית החליפות פתוח (תמיד [illegible]) ושנים היו אחד בצפון ואחד בדרום כדי להכשיר את כל העזרה לשחיטת קדשים קלים שנהיה קורין בכל הרוחות ושחטו פתח אוהל מועד וגם לול קטן היה פתוח לבית הכפורת (גיטין נד:): **לול.** ארובה שבעלייה שיורדת לבית קרי לול (פסחים כו.):

◆

שיטה מקובצת

וחד לפסול צידי צדדין. פי' דפי' דמדפתח אהל מועד לאו דוקא הוי עד לפני כו' [ונראה דלאצטריך לפני] אהל מועד לומר דלידי לדדין דהיינו בית החליפות פסולים אם לא היו להם פשפשין דאם לאו קרא דהכא הייתי אומר דהוא כשר אפילו בלא פשפשין, לכן צריך קרא לפסול לידי לדדין, ולכן קאמר בסמוך דצריך פשפשין להכשיר לידי לדדין דהיינו בית החליפות. דאין [לומר] דלידי לדדין דהכא דפסלינן לאו היינו בית החליפות אלא לשכות [וק]א"כ למה לי קרא להכי תיפוק ליה משום דאמרינן במתניתין (דף נו.) דלשכות לא קדישי. אבל לידי (כאן יש הגהה בגליון הספר ונראה דשייכא הכא) [לידי לדדין קרי לכל מה שכנגד כותל (פתח) בית המקדש מכ' רוחותיו, ולדדין נקרא כל מה שהוא כנגד חלל הפתח דהיינו כל רוחב האולם סוף (ע"כ הגהה) היינו כל מה שהוא כנגד הפתח דהיינו כל רוחב האולם שלפני אהל מועד למזרח. והא דפריך לקמן והא איכא לדדין גבי בית החליפות אין הפירוש כי הכא דהכא מכשירינן לדדין בלא פתח דקרן זוית משום [דהיקרין] לפני אהל מועד, אלא הכי פי' דלקמן כמו לידי לדדין דפסיל הכא אם לא יהיה בו פשפש ולכן מצריך לקמן לפתוח בקרן זוית, והא דקרי ליה לדדין היינו משום דפי' תחלה אחורי הבליטה של עדיפת אולם על ההיכל דהיו שם פשפשין להכשיר העזרה, ולהכי בעי על לידי בליטה והא איכא לדדין אויר שבין כותל האולם לכותל העזרה לדרום ולצפון שהעזרה עודפת על האולם לדרום ולצפון דהוו להו אחורי אותם פתחים ולא הוו לפני [אהל] מועד, ומשני דפתח בקרן זוית של אולם מקלת הפתח פונה לצפון ומקלתו למערב דהיינו בית החליפות למערב וכן לדרום מקלת פונה למערב ומקלת לדרום (תוס' אחרות): **ולא** בזמן שהוא נעול. ואם תיפשוט ליה דנקטינו קודם התמיד של שחר ולאחריו (פסחים נח.) מכין שלא יהא דבר קודם תמיד של שחר חוץ העולה (עולה ראשונה). וי"ל דהיינו למצוה אבל פסול ליכא: **הוא עצמו** כו'. פי' הוילון אינו נעשה אלא כפתח פתוח, כפתח בכו"ף, כך פי' הקונטרס שזה עצמו דינו כפתח פתוח. ותימה דמנין לו זה הלא על זה היה שואל [ועוד דהל"ל הרי הוא כפתח] פתוח. לכן נ"ל (דהיינו) [וה"פ] אינו נעשה אלא בפתח בבית כלומר עיקר הוילון לצורך פתיחת הפתח נתקן להיות שם בשעת שחיטה לצניעות משום דלאו הפתח צריך להיות פתוח, דאלו לאחר שחיטה אינה צריכה וילון דנעלי הדלתות (מהר"ם וצ"ל): **גובהה מאי.** תימה לן דמכשירין כל העזרה א"כ גם מזרחו של המזבח כשר, ואמאי והלא מפסיק גובהו של מזבח בין שחיטה לפתח. ואמר מורי דאלו גובהו של מזבח אינו מפסיק כיון דלצורך קרבנות הוא (לשון מהר"ם): תוד"ה שני פשפשין בו' (בפתיח) והיכל יכול לראות דרך פתח הגדול לעולם. כצ"ל, וכ"כ ויל תוס' אחרות, והיכל יכול לראות עד הפתח ומהאי משמע פריך התם כהן גדול ביוהכ"פ יוצא [ו]לא פריך מפר כהן ופר העלם של ציבור שהיו פורשין בשעת מתנות (כדאיתא בפ' בית הבנים דבבית קדשי קדשים ע"כ) (בישי):

מסורת הש"ס

א) עירובין ב. יומא כט:, ב) [עי' תו' מנחות לה. ד"ה מר אמר], ג) [לקמן נו.], ד) [מנחות לה:] יומא נח. מדות פ"ב מ"ג ע"ש, ה) תמיד כט., ו) ירושלמי מע"ש פ"ג ה"ד, ז) נו., ח) עי' לקמן קז., ט) רפ"ו, י) מדות פ"ה מ"א, כ) ד"ה שלמים, ל) [לעיל יד.]:

◆

תורה אור השלם

1. וסמך ידו על ראש קרבנו ושחטו פתח אהל מועד וזרקו בני אהרן הכהנים את הדם על המזבח סביב: ויקרא ג, ב
2. לפרבר למערב ארבעה למסלה שנים לפרבר: דה"א כו, יח

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ולידי לדדין וכו' אחרינא דלפני דכתיב בקרא קמא משמע צדדין ולא צידי צדדין [והד"א וכ"ה ש"מ ול"ק]:

◆

שינויי נוסחאות

א] בכ"מ וכי"ר וכ' מחקו תיבת קמ"ל. וכ"ה בפי"ל. (ובכ"מ תיקן לכ"ל מילתא אגב אורחא קמ"ל. ולי"כ): ב] נ"א פסולים שנא' ושחטו פתח אהל מועד בזמן שפתוח ולא בזמן שהוא נעול תניא נמי הכי שלמים ששחטן קודם שיפתחו דלתות היכל פסולים שנאמר ושחטו פתח אהל מועד בזמן שפתוח ולא בזמן שהוא נעול וכן במשכן עד שלא העמידו הלוים את המשכן ולאחר וכו' (שיט"מ): ג] נ"ל לפתח (כי"צ). ובכי"ג היה בפתח. ובכ"פ שהוא כפתח. יעוי' אות כה: ד] צדדין אמר רב אדא בר אהבה דפתח (בכ"ל דעביד) ליה בקרן זוית (שיט"מ וכי"צ): ה] תיבת גבוה שמונה אמות נמחק (שיט"מ ב"ש רש"ש וע"ש): ו] את כל העזרה (שיט"מ): [illegible]

[illegible] פירוש, ולכאו' מסוף דברי התוס' שכתבו כלומר כל העזרה וכו' משמע דלי"ג כן הכא]: [illegible] ביומא פ"ק כו: [illegible] נ"ל שהיתה מיושב אבתי [illegible]

[illegible] לג] נ"ל ומשני הבל [illegible]: לד] תיבת דרך נמחק [illegible]: לה] נ"ל לפר בר [illegible]: לו] נ"ל הלול (מקום חלון) [illegible]: לז] נ"ל הגהה ולא נ"ל [illegible] בקונטרס. [illegible] על גליון הכתב יד והם הגהה מבעל השיטה מקובצת [illegible]